

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Marek Šón

Činnosti ve školní družině

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedených
pramenů a literatury.

V Olomouci dne 20. června 2013

.....

Děkuji Mgr. Pavle Vyhnálkové, Ph.D. za odborné vedení závěrečné bakalářské práce a poskytování cenných a podnětných rád. Dále také děkuji osloveným respondentům, kteří se stali součástí mého průzkumu.

Obsah

Úvod.....	5
1. Volný čas a výchova.....	6
1.1 Vymezení volného času.....	6
1.2 Vymezení výchovy.....	7
1.2.1 Dnešní pojetí výchovy.....	7
1.3 Funkce výchovy mimo vyučování.....	8
1.3.1 Výchovně – vzdělávací funkce.....	8
1.3.2 Sociální funkce.....	8
1.3.3 Zdravotní funkce.....	9
1.3.4 Preventivní a rozvojové zaměření výchovy.....	9
2. Školní družina.....	10
2.1 Vymezení školní družiny.....	10
2.2 Historie školní družiny.....	11
2.3 Funkce školní družiny.....	12
2.4 Klíčové kompetence pro školní družinu.....	12
2.4.1 Kompetence k učení.....	12
2.4.2 Kompetence k řešení problémů.....	13
2.4.3 Komunikativní kompetence.....	13
2.4.4 Sociální a interpersonální kompetence.....	13
2.4.5 Občanské kompetence.....	13
3. Činnosti ve školní družině.....	14
3.1 Pohybové a tělovýchovné aktivity ve školní družině.....	14
3.2 Výtvarné činnosti.....	14
3.3 Rukodělné činnosti ve školní družině	15
3.4 Hudba a tanec.....	16
3.5 Literárně-dramatická činnost.....	16
3.6 Přírodovědná a vlastivědná činnost.....	17
3.7 Výpočetní technika.....	17

4. Vychovatel.....	18
4.1 Vymezení pojmu.....	18
4.2 Vychovatel ve školní družině.....	18
4.3 Role vychovatele.....	18
4.3.1 Způsob komunikace.....	18
4.3.2 Gesta a mimika.....	19
4.3.4 Vystupování.....	19
4.3.5 Oblečení.....	19
4.4 Osobnostní dispozice vychovatele.....	19
4.5 Vztah mezi vychovatelem a dětmi.....	20
5. Dítě mladšího školního věku.....	21
5.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky.....	21
5.2 Vývoj poznávacích procesů.....	22
5.3 Emocionální vývoj a socializace.....	23
6. Průzkumné šetření.....	24
6.1 Cíl průzkumu.....	24
6.2 Metoda průzkumu.....	24
6.3 Průzkumný vzorek.....	24
6.4 Průběh průzkumu.....	25
6.5 Vyhodnocení průzkumu.....	25
6.5.1 Navštěvuješ rád školní družinu.....	25
6.5.2 Kolik máš ve školní družině kamarádů.....	26
6.5.3 Oblíbené a neoblíbené činnosti.....	27
6.5.4 Jaké činnosti děti preferují v oblasti pohybové.....	30
6.5.5 Jaké činnosti děti preferují v oblasti výtvarné a rukodělné.....	31
6.5.6 Jaké činnosti děti preferují v oblasti hudby a tance.....	32
6.5.7 Jaké činnosti děti preferují v oblasti literárně – dramatické.....	33
6.5.8 Jaké činnosti děti preferují v oblasti výpočetní a technické.....	34
6.6 Shrnutí průzkumu.....	35
Závěr.....	37
Použitá literatura.....	38
Seznam příloh.....	39

Úvod

Jako téma pro psaní bakalářské práce jsem si vybral „Činnosti školní družiny“. Toto téma jsem si vybral proto, že pracuji ve školní družině jako vychovatel a jsem s dětmi ve stálém kontaktu.

Hlavním cílem teoretické části bakalářské práce bylo přiblížit školní družinu, vymezit aktéry výchovného procesu (žák mladšího školního věku, vychovatel), volný čas a výchovu a činnosti školní družiny.

Hlavním cílem praktické části práce je zjistit jak se děti ve školní družině cítí, jaké druhy činností je baví více a které naopak méně. Dále děti odpovídaly na otázku, kolik mají ve školní družině kamarádů.

V dnešní době má školní družina své pevné místo a je velmi vítanou pomocí pro rodiče, kteří mají stále více zaneprázdnění prací a nemohou být se svými dětmi. Ve školní družině se dětem dostává stoprocentní péče, děti zde tráví svůj čas smysluplně.

V úvodní kapitole jsem se zaměřil na volný čas a jeho vymezení. V další části se pojednává o výchově, o jejím dnešním pojetí. Poslední část úvodní kapitoly popisuje funkce školní družiny.

Druhá kapitola pojednává a o samotné školní družině, kde najdeme vymezení školní družiny a zájmového vzdělávání. Dále jsou zde popsány funkce družiny. Neméně důležité jsou kompetence školní družiny, které jsou zde podrobně popsány.

Hlavní náplní školní družiny jsou samotné činnosti, kterých se děti zúčastňují. Na ně je zaměřena třetí kapitola.

Následující kapitola je zaměřena na vychovatele, kde je tento pojem přesně vymezen, je zde popsána i role vychovatele a vztah který by měl být mezi vychovatelem a vychovávaným.

Poslední kapitola teoretické části mé práce popisuje žáka mladšího školního věku, který je samotným objektem školní družiny a zájmového vzdělávání. Zaměřujeme se na jeho tělesný vývoj a rozvoj jemné a hrubé motoriky, vývoj poznávacích procesů, na emocionální vývoj a jeho socializaci.

Praktická část mé práce se snaží prostřednictvím průzkumu, který je realizován metodou strukturovaného rozhovoru zmapovat, jestli děti školní družinu navštěvují rády, jaké činnosti je baví, které je naopak baví méně a co by chtěli ve školní družině změnit, co jim zde chybí. Průzkumný vzorek tvořili žáci základní školy, mladšího školního věku. Výsledky průzkumu jsou zaznamenány pomocí tabulek a grafů.

1. Volný čas a výchova

1.1 Vymezení volného času

„Pod pojmem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s těmito činnostmi s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci života (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Ale i z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla.“ (Pávková a kol., 2002, s. 13)

Další vymezení volného času nalezneme u Vážanského a Smékala:

Volný čas je uváděn jako časový prostor, kde si může člověk svobodně vybírat činnosti dle své libosti, které mu přinášejí uspokojení. Tuto činnost člověk vykonává dobrovolně a ze své vůle. (Vážanský a kol., 1995, s.17)

Vymezení pojmu dle Průchy, Walterové a Mareše:

„Čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). (Průcha a kol., 1995, s. 255)

Nemusí být pravidlem, že děti mají více volného času než dospělí, ale ve většině případů tomu tak je. Tento volný čas ovšem děti neumí využít. Náplň volného času musí odpovídat individuálním a věkovým zvláštnostem dítěte. (Hájek a kol., 2008, s. 66)

Třetí vymezení volného času najdeme u Hofbauera:

„Volný čas, je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život“. (Hofbauer, 2004, s. 6)

1.2 Vymezení výchovy

Průcha, Walterová a Mareš vymezují volný čas jako „proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji. Různá pojetí výchovy byla ovlivněna sociokulturními podmínkami, odlišnými koncepcemi pojetí člověka, akcentací jednotlivých stránek výchovného procesu. Účinnost výchovy je závislá na míře na míře výchovných vlivů vychovávaným jedincem. K té dochází, je – li jedinec otevřen pedagogickému působení, odpovídá – li jeho zkušenosti, vytvoří – li se v jeho vědomí potřeba zdokonalovat se“ (Průcha a kol., 1995, s. 257)

Dalším vymezení výchovy dle Pařízka a Tomáška:

Dle Pařízka je výchova „záměrné, soustavné a organizované působení na člověka“. Tomášek uvádí výchovu jako „uvědomělou péči o dítě“ (Jůva, 1995, s. 21).

1.2.1 Dnešní pojetí výchovy

Dnešní pojetí výchovy je zakotveno jako historicky podmíněný model, který přímo odpovídá podmínkám české a demokratické společnosti. Tato výchova je založena na stále se rozvíjející modernizaci dnešní doby, ale i také na tradicích českého státu, které podléhají Ústavě České republiky a kde jsou zakotvené všeobecné deklarace lidských práv. Deklarace vedou člověka k humanismu, demokracii a vlastenectví. Připravuje také člověka pro život ve společnosti, kde si vytváří svoji sociální roli. Nebojí se vystupovat ve společnosti, rozvíjí jeho tvořivost, angažovanost či aktivitu (Jůva, 1995, s. 22). Důležitým dokumentem byla Úmluva o právech dítěte, kterou přijala Organizace spojených národů. Obsahuje soubor dětských práv na mezinárodní úrovni. (Vorlíček, 2000, s. 53)

1.3 Funkce výchovy mimo vyučování

Zde jsou funkce rozděleny do čtyř oblastí: výchovně vzdělávací, zdravotní, sociální, preventivní a rozvojově zaměřené výchovy, výchovný projekt, cíle a úkoly a metody.

1.3.1 Výchovně – vzdělávací funkce

Tato funkce je brána jako jedna z nejdůležitějších a je na ni kladen velký důraz. Je zaměřena na rozvoj schopností dětí a mládeže, formují si zde své názory a postoje. Důležitým faktorem je zde nabídka různorodých činností, které děti a mládež motivují ke kvalitnímu využívání volného času. Úspěch v těchto činnostech vede k uspokojení, seberealizaci i chuti dále pokračovat v různých činnostech. Důraz je také kladen na samotné prožití těchto činností, tedy na praxi. Děti si díky silnému prožitku mohou vytvářet různé názory na určité věci, názory na společnost či názory na svět jako takový. (Pávková a kol., 2002, s. 112)

1.3.2 Sociální funkce

Zde hrají svoji důležitou roli instituce, jako je například školní družina. Výchovně zde ovlivňují děti v době, kdy se o ně rodiče nemohou starat z důvodů různých povinností nebo jsou v zaměstnání. Každé dítě, které navštěvuje určitou instituci, pochází z různých rodin, které mohou být sociálně slabé nebo naopak sociálně silné, konfliktní, úplné či neúplné. Proto by tyto instituce měly snažit o jakousi sociální a materiální rovnováhu dětí. U některých výchovně – vzdělávacích institucí se plní i funkce rodinné výchovy. Je to například domov mládeže, nebo dětský domov, kde je tato funkce nejmarkantnější. (Pávková a kol., 2002, s. 112)

1.3.3 Zdravotní funkce

Hlavní náplní zdravotní funkce je, aby výchovně – vzdělávací instituce vytvářeli návyky zdravého životního stylu. Dnešním velkým problémem u dětí, je nedostatek pohybu a to jak na čerstvém vzduchu, tak i v různých hernách. Tyto pohybové činnosti se snaží kompenzovat dobu vyučování, kdy dítě vyvíjí minimální pohyb. Další důležitou složkou je stravování, kde by instituce měla vést ke správným návykům hygieny, měla by dětem nabídnout různorodou a vyváženou stravu. (Pávková a kol., 2002, s. 112)

1.3.4 Preventivní a rozvojové zaměření výchovy

V posledních letech je stále více kladen důraz na prevenci negativních jevů, které stále více ohrožují děti a mládež. Jako příklad můžeme uvést drogová závislost, kouření, alkohol, patologické hráčství, vandalismus, šikanování, záškoláctví nebo rasismus. (Pávková a kol., 2002, s. 112)

Prevenci rozdělujeme na primární, sekundární a terciální. V primární prevenci je zacílenou na širokou část populace, která zatím není nijak sociálně – patologicky postihnuta.

Hlavní cílem primární prevence je předejít problémům a následkům sociálně patologickým jevům nebo je minimalizovat. Sekundární prevence je již zaměřena na jedince, u kterých jsou sociálně patologické jevy předpokládány z různých důvodů, například život v rizikových oblastech. Terciální prevence se již snaží pomoci jedincům, kteří již byli obětmi sociálně patologických jevů. Hlavní náplní prevence je hledat příčiny a podmínky takového jednání, vrátit jedince do normálního života. (Pávková a kol., 2002, s. 112)

2. Školní družina

2.1 Vymezení školní družiny

„Školní družina je školské zařízení výchovy mimo vyučování, jež je mezi ostatními zařízeními určenými pro volný čas nejčtenější, zaměstnává nejvíce vychovatelů a jeho odděleními prošlo nejvíce dětí. Školní družina ve dnech školního vyučování tvoří pro děti přechod mezi výukou ve třídách a pobytem doma. Družina není pokračováním školního vyučování, pedagogická práce v ní má svá specifika a je výrazně odlišná od běžné vzdělávací praxe. Je vymezena dobou bezprostředně po vyučování a odchodem dětí domů nebo za jinými mimoškolními aktivitami. Práce školní družiny je zcela samostatnou oblastí výchovně vzdělávací činnosti a řídí se specifickými požadavky a pravidly pedagogiky volného času“. (Hájek a kol., 2006, s. 9-10)

Další vymezení školní družiny nalezneme u Malacha:

„Školní družina je školské zařízení pro výchovu mimo vyučování. Její navštěvování není povinné a rodiče se mohou rozhodnout, zda své děti do zařízení umístí, či nikoliv. Jedná se o placenou službu.

Školní družiny bývají zřizovány jako samostatná zařízení, nebo jako součást základních škol. Ačkoliv fungují jako sociální služba (hlídají děti zaměstnaných rodičů), hlavním úkolem školních družin je mimoškolní výchova založená na pedagogice volného času, která tvoří mezistupeň mezi výchovou ve škole a výchovou v rodině. Jejich hlavním posláním je poskytování zájmové činnosti a možnost odpočinku a relaxace po školním vyučování“ (Malach, 2004, s. 77-78)

2.2 Historie školní družiny

Výchova mimo vyučování dětí školního věku má v našich zemích dlouhou tradici. Výchova dětí byla spíše pro majetnější rodiče, kteří si najímali soukromé učitele. Výuka byla velmi rozmanitá. Učil se zpěv, ruční práce, sport, společenskému chování či výuce cizích jazyků. U méně majetných rodin se počítalo s tím, že se dítě od útlého věku zapojí do procesu práce. Volného času nebylo nazbyt. Pokud dětem nějaký zbyl, trávily ho se svými rodiči. Tento životní styl byl typický pro rodiny zemědělců a drobných řemeslníků. (Hájek a kol., 2007, s. 19)

Se zavedením povinné školní docházky, nastal problém pedagogického ovlivňování volného času školních dětí. Zejména děti na venkově plnily své pracovní povinnosti. Díky rozvoji průmyslu a zrušení nevolnictví se lidé stále více stěhovali do měst, kde hledali novou práci v oblasti průmyslu. Většinou byli zaměstnáni oba rodiče. Pracovní doba byla dlouhá, dětem chyběla péče a dozor v době po skončení vyučování. V 19. století byly proto zakládány dobročinné spolky, kluby mládeže a různé akce s výchovným a zábavným zaměřením. Jeden z prvních předchůdců školních družin byly útulky. V útulku se děti věnovaly spíše hrám, zpěvu, předčítali básně. Chlapci se učili praktickým věcem, jako byla truhlářina, práce s nožem či vyráběli různé předměty. Děvčata se naopak učila starat o květiny a učila se dalším ženským pracem.

Změna přišla v roce 1931, kdy byly útulky přejmenovány na družiny pro školní mládež. Sloužily jako výchovná a sociální zařízení. Spíše zde převládala sociální funkce. Družiny mládeže však stále nebyly součástí školské soustavy. (Pávková a kol., 2002, s. 112)

Na základě školského zákona se v roce 1948 staly družiny mládeže součástí škol. Dochází k postupné spolupráci mezi školou a družinou. V roce 1960 školský zákon ustanovil školní družiny pro výchovu mimo vyučování dětí mladšího školního věku (1. – 5. ročníku). O děti druhého stupně základní školy (6. – 9. třídu) se staraly školní kluby. V dalších letech školské zákony a dokumenty neměly výrazný přínos pro školní družiny. V současnosti se činnost školních družin a klubů řídí vyhláškou MŠMT Č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. (Hájek a kol. 2007, s. 21)

2.3 Funkce školní družiny

Den ve školní družině rozdělujeme na tři části. Je to doba pracovní, kterou dítě stráví ve vyučování a při jeho přípravě. V době mimopracovní regeneruje své síly a nezbytné životní úkony jako je spánek, jídlo či hygiena. Poslední částí je doba volného času, kde se může dítě svobodně věnovat svým činnostem, které ho baví a vnitřně naplňují.

Školní družiny jsou primárně určeny ke vzdělávání, výchově a k rekreaci žáků. Hlavními požadavky rodičů na školní družinu je přímé a plnohodnotné naplňování volného času, mluvíme tedy o výchově k volnému času.

Školní družina vykonává svoji činnost ve dnech školního vyučování a o prázdninách. Dále vykonává své služby i ve dnech pracovního volna.(Hájek a kol. 2007, s. 17)

2.4 Klíčové kompetence pro školní družinu

„Pojem kompetence je definován jako souhrn schopností a znalostí a s nimi souvisejících postojů i hodnotových orientací, které jsou předpokladem k výkonu činností. Kompetence lze tedy chápat jako specificky integrované vzdělávací cíle. Představují přenosný multifunkční soubor znalostí, schopností a postojů, které všichni jedinci potřebují pro svou osobní realizaci, začlenění do společnosti a zaměstnání“.(Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

2.4.1 Kompetence k učení

Zde je důležité, aby se žák rád učil, každou započatou práci dokončil. Školák je zvědavý, klade si stále nové otázky a hledá na ně odpovědi. Svoji práci je také schopen kriticky zhodnotit. Své poznatky a zkušenosti, které nasbíral, později aplikují do praxe. Dává si poznatky do souvislostí a dokáže s nimi pracovat. (Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

2.4.2 Kompetence k řešení problémů

Žák pozoruje vnější svět a dění kolem něj. Všimá si problémů, kterým je schopen porozumět, promyšleně a plánovitě hledá různá řešení. Tyto způsoby si poté prakticky ověřuje. Dokáže pochopit, že oddalování či vyhýbání se problému nic neřeší a nevede k žádnému cíli. Žák si svá rozhodnutí dokáže obhájit a stát si za svým názorem. (Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

2.4.3 Komunikativní kompetence

Žák dokáže kultivovaně komunikovat. Kromě řeči ovládá i mimoslovní komunikaci. Sam se zapojuje do diskuze s vrstevníky a dospělými, dokáže vhodně formulovat věty. Umí také naslouchat druhým a vcítit se do nich. Má kladný vztah k sobě i okolnímu prostředí. (Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

2.4.4 Sociální a interpersonální kompetence

Žák si již své činnosti učí naplánovat, zorganizovat, hodnotit a řídit. Sam rozhoduje o svých činnostech a nese za ně plnou zodpovědnost. Žák umí být citlivý a ohleduplný k ostatním. Dokáže spolupracovat ve skupinkách a vytváří v nich pozitivní atmosféru. Dále dovede respektovat názory ostatních a být tolerantní. (Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

2.4.5 Občanské kompetence

Žák se chová ohleduplně jak k sobě, tak i k ostatním. Uvědomuje si svá práva a práva druhých. Dokáže vnímat nepraví, šikanu a agresivitu, které umí zabránit. Ctí tradice své země, chrání její kulturní dědictví a má k ní pozitivní vztah. (Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

3. Činnosti ve školní družině

3.1 Pohybové a tělovýchovné aktivity ve školní družině

Pohybové a tělovýchovné aktivity ve školní družině jsou považovány za jednu z hlavních činností. Za pohybové a tělesné aktivity je považována chůze, běh, protahování, práce s náčiním a nářadím nebo ovládání míče. Můžeme zde zařadit i znalost pravidel her a také důležitým prvkem je dodržování zásad fair play, spolupráce ve skupinkách, v týmech. Děti se zde nenásilnou formou učí spolupracovat a komunikovat v kolektivu, učí se i zodpovědnosti - například reprezentovat své družstvo. Pozitivního výchovného výsledku může dosahovat v pohybových a v tělesných aktivitách různými způsoby. Může to být soutěžní či nesoutěžní formou. Výběr aktivit a činností vychází ze zájmu dětí, dovedností a předpokladů vychovatele a také možnosti družiny. (Pávková a kol. 2007, s. 12 - 13)

3.2 Výtvarné činnosti

Při výtvarné činnosti neupínáme pouze pozornost na výtvarnou práci dětí, ale budujeme vztah k estetice a všemu krásnému. Mohou to být různé sportovní či kulturní akce, výlety, procházky, společenské hry nebo práce literaturou, které nám mohou posloužit jako motivace k samotnému výtvarnému projevu dětí. Při výtvarných činnostech se takové formuje dětem vztah k životnímu prostředí a jeho ochraně.

Výtvarné činnosti rozdělujeme na odpočinkové, rekreační a zájmové.

Odpočinková činnost

„V činnosti odpočinkových poskytujeme prostor pro spontánní výtvarné činnosti dětí (volné kresby, práce s dětskými časopisy, jednoduché ilustrace) i pro vyprávění o individuálních zájmové činnosti, vhodné televizní programy a promítání diapozitivů s estetickou tematikou“

Rekreační činnost

„Činnosti rekreační využíváme pro soutěže typu „kreslíme do písku, na asfaltu, do sněhu“, vytváření konkrétních prostorových situací v přírodě, tvořivé hry s vlastnoručně vyrobenými pomůckami i vytváření náčrtů (fix, pastel) pro další práce.“

Zájmová činnost

„Zájmovými činnostmi prostupují esteticko-výchovné aktivity nejvíce. Zážitky ze všech zájmových činností mohou být inspirací tematických prací při výtvarném osvojování skutečnosti, podněty z přírodovědných vycházek přispívají k rozvoji výtvarného vnímání a objevování nových estetických stránek skutečnosti“. (Pávková a kol. 2007, s. 12 - 13)

3.3 Rukodělné činnosti ve školní družině

Tyto činnosti jsou v mladším školním věku velmi důležité, zejména v rozvíjení jemné motoriky. Bylo prokázáno, že dítě, které navštěvovalo kroužky rukodělných činností, mělo rozvinutější jemnou motoriku než jeho vrstevníci. Toto zjištění se projevilo i na písemném projevu dítěte. Dítě při rukodělné činnosti se celkově zklidní a soustředí se pouze na svou práci, při které si rozvíjí svoji fantazii, představivost, pečlivost či trpělivost. Při této činnosti si dítě může vytvářet i správné pracovní návyky, jako je správné držení nástrojů, šetření s materiálem nebo dodržování bezpečnosti při práci. Cílem rukodělných činností je tvořivost žáků. Každé dítě je jiné, každé má svoje představy, nápady a svoji fantazii. Proto by mělo mít možnost práci dotvořit podle sebe, tak jak to cítí a vnímá v danou chvíli. Při skupinové práci rozvíjíme u dětí vzájemnou komunikaci, ochotu pomoci druhému a upevňují se také vztahy mezi dětmi. Ideálním místem pro skupinovou práci mohou být pískoviště, herny se stavebnicemi. (Pávková a kol. 2007, s. 12 - 13)

3.4 Hudba a tanec

Hudbu ve školní družině můžeme využívat k poslechu, k živému pěveckému či instrumentálnímu projevu nebo k tanci. Hudba k poslechu je hojně využívána. Můžeme ji pustit jako podklad při výtvarné či podobné činnosti. Poslechovou hudbu můžeme také využít při relaxačních cvičeních. Hudba by měla být pro děti příjemná, měla by je více zapojit do práce, ne od ní odvádět pozornost.

Hudba spojená s tancem je již aktivnější formou. Zde je na výběr více druhů hudby. Od folkloru po moderní hudbu. Děti by měly hudbu procítit a vnímat tempo a rytmus hudby.

„Ve školní družině jde o to, aby děti nechápaly hudbu jako vyučovací předmět, ale jako součást života, který je pak hudbou bohatší a krásnější“. (Pávková a kol. 2007, s. 12 - 13)

3.5 Literárně-dramatická činnost

„Dramatická výchova poskytuje přímou zkušenost. To znamená, že dítě nezískává pouze strohé informace, ale pocity a prožitky, které se pojí k určité navozené situaci. Existuje několik pohledů na cíl dramatické výchovy. Jeden prosazuje rozvoj, především schopností, jako je tvořivost, představivost, komunikativní dovednosti a v neposlední řadě pochopení dějů a jevů, které dítě obklopují. Upřednostňuje tedy proces. Pro druhý pohled je prioritní výsledek. Pro práci ve školní družině je nejvhodnější třetí pohled, který se snaží o rovnováhu mezi procesem a výsledkem“.

Využívání prvků za doby pobytu dítěte se naskytá stále. Tyto prvky můžeme zahrnout do různých her. (Pávková a kol. 2007, s. 12 - 13)

3.6 Přírodovědná a vlastivědná činnost

I přesto, že jde o dva druhy různých zájmových činností, mají k sobě blízko. Ve školní družině se tyto činnosti často propojují a realizují v rámci pobytu venku. V přírodovědné a ve vlastivědné oblasti vymezujeme tři oblasti.

„Oblast rozumová: rozšiřování vědomostí získaných v rámci vyučování, získání nových vědomostí, propojování poznatků z různých oborů, konkretizace obecnějších poznatků a jejich praktické uplatnění, rozvíjení poznávacích procesů (vnímání, paměť, myšlení, představivost), intelektuálních schopností, zájmů, pozorovacích schopností“.(Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

„Oblast citová: prožívání vztahů k přírodnímu a sociálnímu prostředí, kultivace sociálních projevů, rozvíjení vyšších citů“.(Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

„Oblast volní: ovlivňování jednání dětí – vedení dětí k aktivnímu podílu na ochraně a tvorbě životního prostředí včetně schopnosti přiměřeně zasáhnout v případě poškození životního prostředí“.(Hájek a kol. 2007, s. 12 - 13)

Nejčastější využívanou formou pro přírodovědné a vlastivědné činnosti jsou exkurze.

3.7. Výpočetní technika

V dnešní moderní době se počítače stávají již běžnou součástí života dětí. Setkávají se s nimi prakticky všude. Ve školní družině má počítač své důležité místo. Základem práce na počítači ve školní družině je hra, která může sloužit k procvičování učiva a dalšímu vzdělávání. Za vhodné hry a programy se považují ty, které rozvíjejí tvůrčí schopnosti, jsou nápomocné pro přípravu na výuku, umožňují pracovat ve skupince či vyžadují kontakt s vychovatelem. Naopak za nevhodné programy a hry ve školní družině se považují ty, kde se setkáváme s násilím a brutalitou, které nemají charakter hry nebo jsou podobné hrám, připomínající výherní automaty. (Pávková a kol., 2007, s. 12)

4. Vychovatel

4.1. Vymezení pojmu

„Pedagog (rodič, učitel, vychovatel, lektor, kulturní pracovník, vedoucí pracovník) je v celém výchovně vzdělávacím procesu činitelem, který nese společenskou odpovědnost za jeho účinnost a úspěšnost. Je jeho iniciátorem a současně hodnotí dosahované výsledky. Koncipuje obsah výchovně vzdělávací činnosti ve shodě s výchozími pedagogickými dokumenty, provádí vstupní, průběžnou i výstupní diagnózu úrovně jednotlivců i celé skupiny, rozhoduje o nasazení vhodných prostředků, forem a metod výchovně – vzdělávacího působení, vyhodnocuje dosahované výsledky a vhodně modifikuje výchovný proces ve shodě s věkovými a individuálními zvláštnostmi vychovávaných jedinců a skupin a s přihlédnutím k podmínkám, za kterých se výchova koná“. (Jůva, 1995, s. 50)

4.2 Vychovatel ve školní družině

Vychovatel je základem pro úspěšnou práci školní družiny. Jeho osobnost se netvoří nahodile, ale tvoří se na osobnostních dispozicích vzdělání, zrání a také sebevzdělávání. Tuto roli je důležité prohlubovat a zdokonalovat. (Hájek a kol. 2007, s. 17)

Zkušený vychovatel považuje svoji práci za celoživotní poslání. Uplatňuje a vychází ze svých dlouholetých zkušeností. (Vážanský, Smékal, 1995, s. 82)

4.3 Role vychovatele

Aby byla práce vychovatele úspěšná, musí splňovat základní předpoklady.

4.3.1 Způsob komunikace

Vychovatel by měl mluvit klidným, ale přitom pevným hlasem, kterým je schopen zaujmout a zvládnout skupinku bez zbytečného křiku. Měl by si dávat pozor na používání parazitních slov a zdvořilých. Mluví spisovným jazykem a má dostatečně velkou slovní zásobu, kterou umí vhodně použít. Při komunikaci s dětmi a zadávání úkolů formuluje jasně, stručně a srozumitelně pokyny k práci. Nepoužívá ironii. Vychovatel musí děti zaujmout, naslouchat jim.

4.3.2 Gesta a mimika

Vychovatel gesty a mimikou dotváří slovní projev a také zvyšuje jeho účinnost. Někdy pomůže jeden výmluvný pohled vychovatele, než sáhodlouhé vysvětlování. Gesta a mimiku musí vhodně používat, nesmí jí být příliš. Jedním gesto může mít mnoho významů. (Pávková a kol., 2007, s. 33)

4.3.4 Vystupování

Vychovatel dodržuje správné držení těla, koordinuje své pohyby a tím si upevňuje svoji přirozenou aktivitu. (Pávková a kol., 2007, s. 33)

4.3.5 Oblečení

Každé zaměstnání vyžaduje určitý oděv. U vychovatele je tento element neméně důležitý. Měl by nosit pohodlné oblečení, které mu nebrání v práci s dětmi. Nenosi výstřední oblečení, protože první dojem určuje první pohled na vychovatele. (Pávková a kol., 2007, s. 32)

4.4 Osobnostní dispozice vychovatele

Vychovatel musí mít kladný vztah k dětem a umí ve skupině dětí vytvořit pozitivní sociální klima. Dokáže se dětem přizpůsobit a je stále pozitivně naladěný. Jeho osobní problémy by na jeho práci neměly být znát. Disponuje organizačními schopnostmi, dokáže děti zabavit různorodými aktivitami, které v nich budou vzbuzovat zájem o činnost. Umí děti motivovat a vyhledávat u nich kladné věci. (Pávková a kol., 2007, s. 32)

4.5 Vztah mezi vychovatelem a dětmi

Při prvním setkání mezi vychovatelem dítětem by měl vychovatel zaujmout, aby mohl předávat své hodnoty. Pokud nezaujme, nezaujmou i jeho hodnoty. Zde se ukazuje opravdová osobnost vychovatele.

„Vychovatel by měl mít k dětem vřelý vztah. Měl by to však být vztah profesionální v dobrém smyslu tohoto slova. Příliš silné citové vazby, připoutání si dítěte k sobě, může způsobit oběma stranám značné komplikace. Dítěti nepomůžeme, někdy i ublížíme. Zkušení vychovatelé vědí, že co nemohou nabídnout všem dětem, nedávají žádnému“.

(Pávková a kol., 2002, s. 35)

5. Dítě mladšího školního věku

Důležitým životním mezníkem pro dítě se stává vstup do školy. Dítě má určité povinnosti, které musí plnit. Vstupem do školy přichází velké množství změn, se kterými se školák musí vypořádat. Také důležitý je postoj rodiny, jak se staví k malému školákovi, neruší ho při práci, berou na něho ohled, ale také sledují je ho pokroku, chválí ho a motivují do další práce. (Čáp, J., 1993, s. 138)

Toto období můžeme vymezit úsekem od 6 – 7 let až do 11 let. V tomto období se již začínají projevovat známky pohlavního dospívání nebo-li prepubescence. Období mladšího školního věku je také nazýváno obdobím latence. Školák je ze začátku tohoto období více závislý na autoritě, tato závislost později ustupuje a dítě se stává kritičtější. Tato etapa je také označována jako období snaživosti a iniciativy. Vývoj dítěte je spíše plynulý a nenastávají zde velké změny. (Čížková a kol., 2003, s. 93)

Děti mají v tomto období realističtější vztah k věcem, k lidem a i událostem, ale objevuje se zde určitá labilita, která se projevuje výkyvy pozornosti a také v nestálosti zájmů.

Mimo prostředí ve kterém dítě vyrůstá má i škola velký vliv na formování psychiky mladšího školního věku. Ovlivňuje jeho citový, rozumový, volní, sociální a tělesný rozvoj. (Pávková a kol., 2007, s. 25)

5.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky

Děti se jsou při nástupu do školy již rozvinuté a mají velkou část svého tělesného vývoje za sebou. Jsou zde však velké individuální rozdíly. Větší progres vývoje pozorujeme u děvčat. Růst těla se po vstupu do školy obvykle ještě zrychluje. Kolem 8. roku se růst těla začíná zpomalovat. Celkově se u dítěte zdokonaluje činnost svalů a pohyblivost kloubů, zvyšuje se objem srdce a hmotnost mozku. (Čížková a kol., 2003, s. 94)

V tomto období děti rostou více do výšky, prodlužují se jejich dolní končetiny. Vývoj kostry stále není dokončen. Začíná se postupně formovat páteř, mění se také tvar lebky. Za významný znak považujeme vývoj trvalého chrupu. Ostatní orgány zvyšují svoji výkonnost a odolnost. Nervová soustava dítěte ještě není dokončena, což může vést k rychlému unavení organismu. (Hájek a kol., 2007, s. 25 - 26)

Postupně se zklidňuje motorický vývoj, pohyby jsou rychlejší přesnější a účinnější. Výrazný pokrok je i ve zlepšení jemné a hrubé motoriky. Dítě je stále více pohybově aktivní. Tato aktivita mu pomáhá zvláště při vyšším psychickém napětí. Dochází tak k duševní rovnováze a celkovému uvolnění. (Čížková a kol., 2003, s. 94)

5.2 Vývoj poznávacích procesů

V této oblasti také zaznamenáváme zvýšenou aktivitu dítěte. Chce vše samo pochopit, všeho se zúčastnit, poznávat nové věci, zjistit souvislosti a ne se stát pouze pasivní aktérem při přijímání informací. Poznávací procesy mají úzkou souvislost s city.

Cílevědomým aktem se stává **vnímání**, které není nahodilé, ale již je zaměřeno na samotnou podstatu poznávání věcí a jevů. Více se orientuje v prostoru a čase, stále objevuje nové souvislosti.

Představivost v tomto období dosahuje svého vrcholu. Dítě již dokáže rozpoznat skutečnost od fantazie a stále více proniká do reality běžného života. (Čížková a kol., 2003, s. 94)

Podmínkou pro rozvoj myšlení je dostatek představ, protože pracuje s více představami a jeho poznání je více konkrétní. Představy má dítě kvalitnější, pokud má více možností k názornému poznávání. (Hájek a kol., 2007, s. 26 - 27)

Paměť je více názorná a konkrétní. Dítě si tak snadno zapamatovává konkrétní údaje. Na dobré úrovni je i mechanická paměť. S rozvojem myšlení je tak spjata logická paměť, rozvíjí se i paměť zraková. (Hájek a kol., 2007, s. 26 - 27)

Školák využívá stále více různých paměťových strategií a propojuje druhy paměti. Pro větší efektivitu paměti, je důležité, aby si dítě více uvědomovalo cíl a účel zapamatování. Zde hraje takové velkou roli motivace. (Čížková a kol., 2003, s. 95 - 96)

Velký význam pro školáka má **pozornost**. Ta později rozhoduje o tom, zda je školák úspěšný či neúspěšný v učení. Při malé koncentraci pozornosti tak často dochází k selhání.

Na začátku školní docházky školák udrží pozornost jen krátkodobě, je také méně odolný při překonávání rušivých elementů. Činnosti by se měli střídat, měly by být pestré. Důležitým faktorem pro udržení pozornosti je také pochvala a povzbuzení do další práce. (Čížková a kol., 2003, s. 95 - 96). Pozornost také se také zaměřuje na určitý obsah.

Nejlépe můžeme upoutat pozornost něčím novým, protože stále opakující věci už nejsou tak zajímavé. Dále něčím, čemu již dítě rozumí a také atraktivitou zvoleného tématu. Vágnerová, 2001, s. 92)

Osobnost učitele a školní činnost podstatně ovlivňuje vývoj **myšlení**. Školák se opírá o konkrétní věci, které si už dokáže představit, propojuje různé myšlenkové procesy. Motivace se zde stává důležitým činitelem k výkonu dětí. (Čížková a kol., 2003, s. 95 - 96)

Současně s ostatními psychickými procesy se rozvíjí i **řeč**. Schopnost souvislého vyjadřování roste a zvětšuje i slovní zásoba. Dochází zde k osvojování spisovného jazyka a gramatické správnosti písemného i ústního projevu. Velký vliv na vyjadřování má prostředí, ve kterém dítě žije, vychovatelé a hromadné sdělovací prostředky. (Hájek a kol., 2007, s. 27)

5.3 Emocionální vývoj a socializace

V tomto období se převažují u mladšího školáka zejména kladné city. U záporných citů to může být strach, který může vyplývat ze špatných známek ve škole. Děti mají v tomto období ještě malou schopnost empatie, a tak se někdy může zdát, že jsou bez soucitu. Objevují se i nové pocity, jako je stud z nahoty, ctižádostivost, tréma, závist nebo pocit křivdy. Dítě je v tomto období výrazně extrovertně zaměřeno. (Hájek a kol., 2007, s. 27)

Dítě je značně citově ovlivnitelné. Rozhodující vliv na úspěšnost žáka má emocionální vývoj. Začínají se již rozvíjet i vyšší city (etické, estetické, intelektové, sociální). Silné je i ovlivnění morálního vývoje v závislosti výchovných postupů a vztahů mezi jednotlivými členy rodiny. (Čížková a kol., 2003, s. 97)

„Mladší školní věk je dobou navazování nových, četnějších a kvalitativně vyšších společenských vztahů. Dítě si vytváří nové vztahy k dospělým, např. k vychovatelům, učitelům a vrstevníkům ve škole. Učitel i vychovatel jsou pro dítě v tomto věku silnou autoritou, jejich názory přijímá často bez výhrad“. (Hájek a kol., 2007, s. 28)

6. Průzkumné šetření

Předchozí kapitoly teoreticky pojednávají školní družině, roli vychovatele a volném čase. Poslední část práce se zabývá vyhodnocením sesbíraných dat. Má naznačit, jaký mají děti celkový vztah k družině a k činnostem, jež jsou zde vykonávány.

6.1 Cíl průzkumu

Hlavním cílem práce je zjistit jak se děti ve školní družině cítí, jaké druhy činností je baví více a které naopak méně. Dále děti odpovídaly na otázku, kolik mají ve školní družině kamarádů.

6.2 Metoda průzkumu

Jako metoda průzkumu byl zvolen strukturovaný rozhovor. Strukturovaný rozhovor patří mezi nejrozšířenější metody v kvantitativním průzkumu. Tuto metodu jsem si vybral i z toho důvodu, že respondenti byli mladšího školního věku a některé otázky by mohli hůře chápat.

6.3 Průzkumný vzorek

Za průzkumný vzorek byly vybrány děti jedné základní školy. Děti navštěvují druhou a třetí třídu. Vzorek byl rozdělen dle pohlaví. Celkem bylo osloveno 42 respondentů.

Pohlaví	1. oddělení	2. oddělení	Celkem
Chlapci	8	12	20
Dívky	10	12	22
Celkem	18	24	42

Tabulka č. 1. Složení vzorku respondent

6.4 Průběh průzkumu

Průzkum probíhal tak, že žáci ke strukturovanému rozhovoru byli voláni jednotlivě. Průzkum nebyl časově omezen. Žáci odpovídali v klidném a příjemném prostředí a byli informováni o účelu rozhovoru a o zachování anonymity.

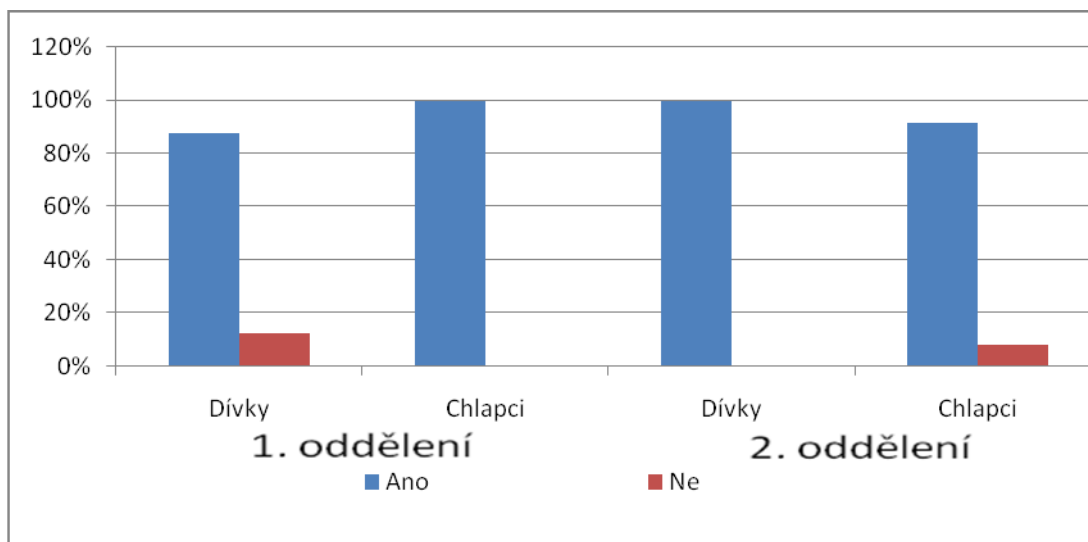
6.5 Vyhodnocení průzkumu

Všechny sesbírané údaje a informace byly zpracovány do tabulek, ve kterých jsou údaje uváděny v procentech. U většiny tabulek jsou vloženy grafy.

6.5.1 Navštěvuješ rád školní družinu

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Ano	7	87,5	10	100	12	100	11	91,7
Ne	1	12,5	0	0	0	0	1	8,3
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

Tabulka č. 2. Navštěvuješ rád školní družinu

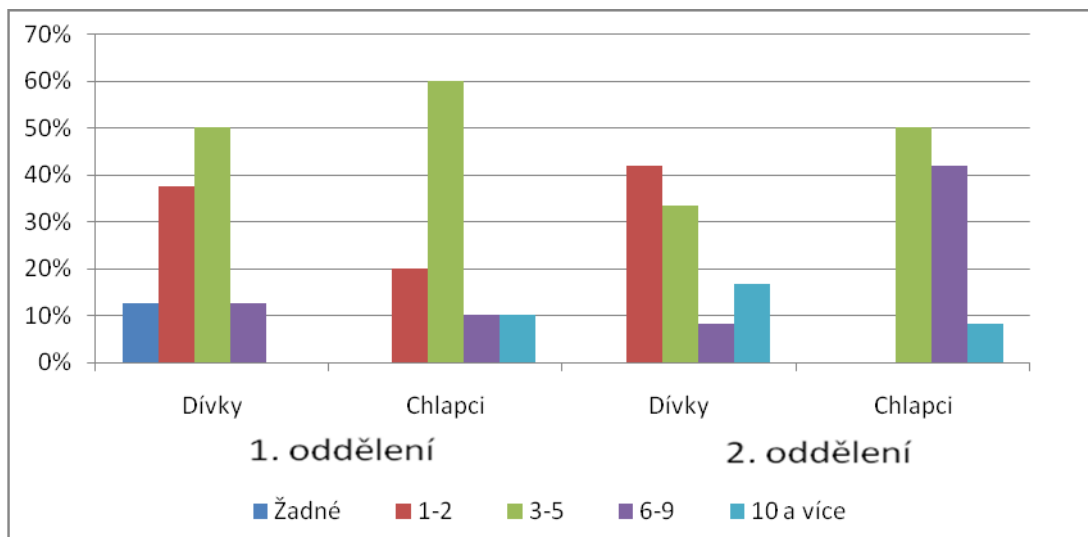

Graf č. 1 Navštěvuješ rád školní družinu

6.5.2 Kolik máš ve školní družině kamarádů

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Žadné	1	12,5	0	0	0	0	0	0
1-2	3	37,5	2	20	5	41,7	0	0
3-5	4	50	6	60	4	33,3	6	50
6-9	1	12,5	1	10	1	8,3	5	41,7
10 a více	0	0	1	10	2	16,7	1	8,3
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

Tabulka č. 3. Počet kamarádů ve školní družině

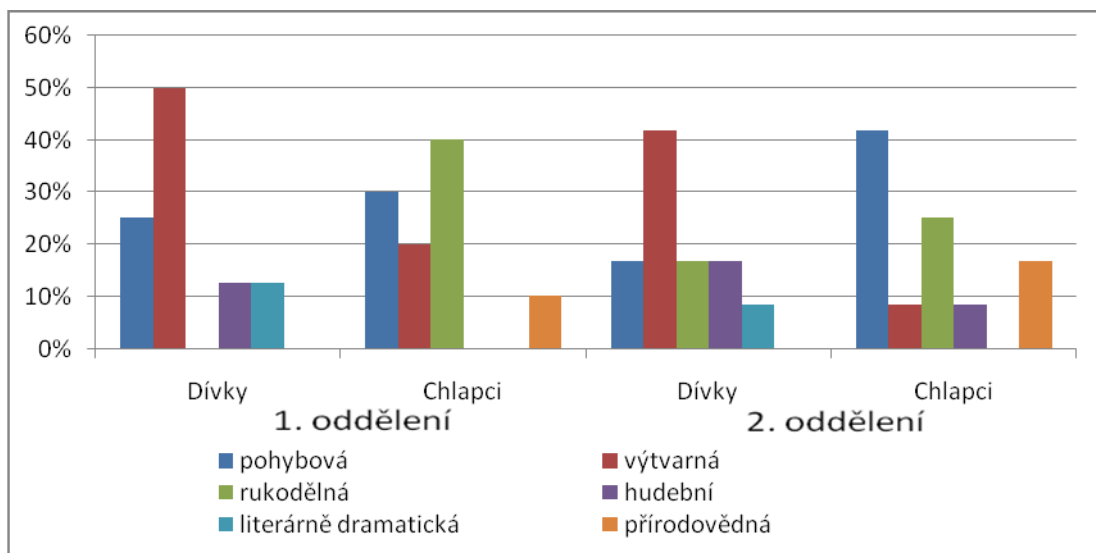
Graf č. 2 Počet kamarádů ve školní družině

Ve druhé položce měly děti odpovědět, *kolik kamarádů mají ve školní družině*. Získané odpovědi byly vyhodnoceny a seřazeny dle zvolených kategorií. V prvním oddělení byla nejčastější odpověď u dívek, že mají 3 – 5 kamarádů. U chlapců byla situace naprosto stejná. Ve druhém oddělení dívky nejčastěji odpověděly, že mají 1 – 2 kamarády. Chlapci uvedli, že se nejčastěji kamarádí se 3 – 5 dětmi.

6.5.3 Oblíbené a neoblíbené činnosti

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
pohybová	2	25	3	30	2	16,7	5	41,7
výtvarná	4	50	2	20	5	41,7	1	8,3
rukodělná	0	0	4	40	2	16,7	3	25
hudební	1	12,5	0	0	2	16,7	1	8,3
literárně dramatická	1	12,5	0	0	1	8,3	0	0
přírodovědná	0	0	1	10	0	0	2	16,7
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

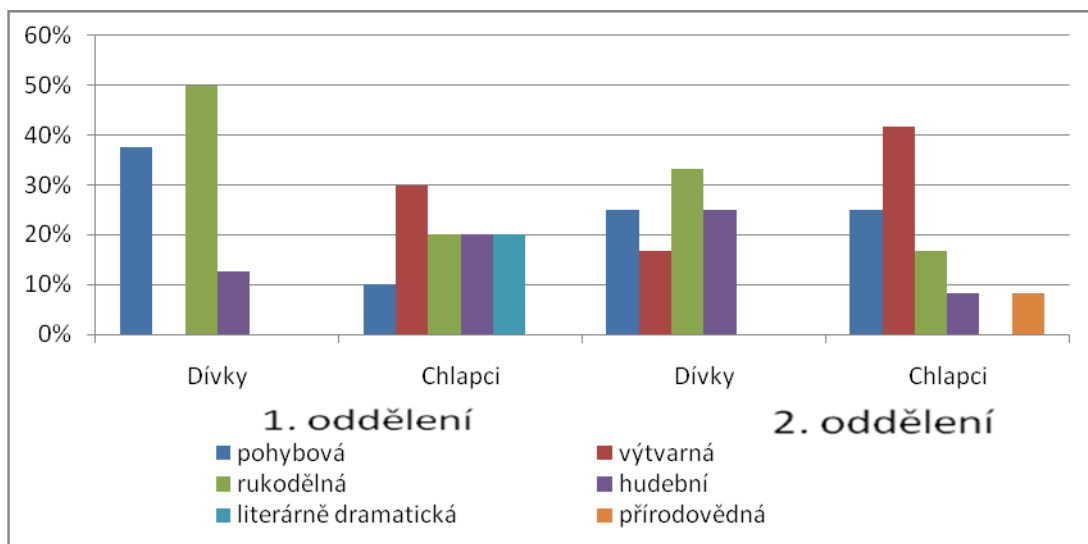
Tabulka č. 4. Oblíbené činnosti

Graf č. 2 Oblíbené činnosti

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
pohybová	3		1		3		2	
výtvarná	0		3		1		5	
rukodělná	4		2		4		2	
hudební	1		2		3		2	
literárně dramatická	0		2		1		0	
přírodovědná			0		0		1	
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

Tabulka č. 5 Neoblíbené činnosti

Graf č. 3 Neoblíbené činnost

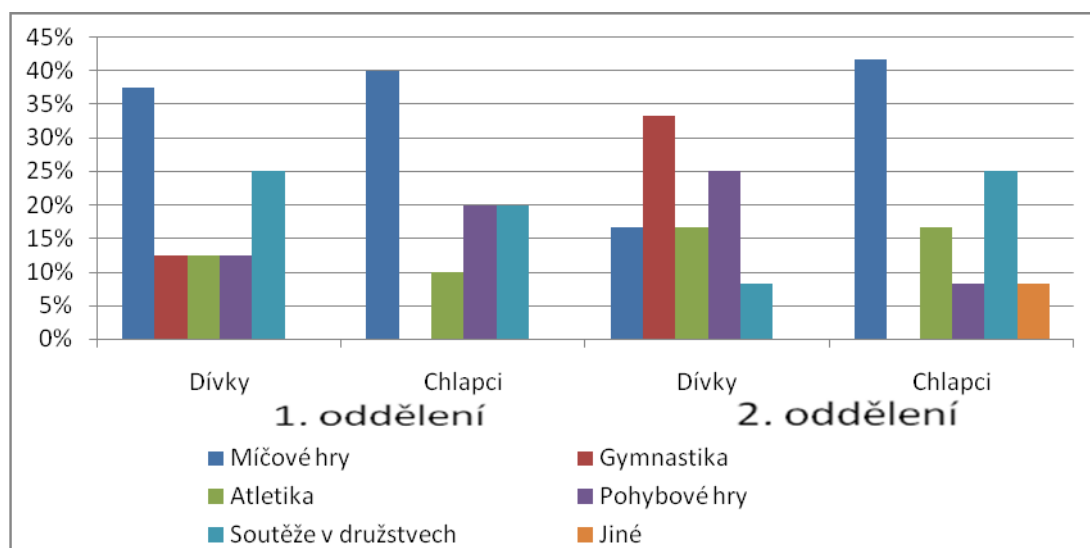
Ve třetí položce měly děti sdělit, jaké jsou jejich oblíbené činnosti ve školní družině a naopak, které mají méně oblíbené. V 1. oddělení dívky uvedly, že je nejvíce baví výtvarná činnost. U chlapců pak byly na prvním místě rukodělné činnosti. Ve druhém oddělení u děvčat zvítězila ve většině rukodělná činnost, chlapci naopak preferují pohybové činnosti.

Jako nejméně oblíbenou činnost uvedly děvčata z prvního oddělení rukodělnou. Se stejným výsledkem se setkáváme i u děvčat v druhém oddělení. U chlapců také došlo ke shodě. Jejich nejméně oblíbené činnost je výtvarná.

6.5.4 Jaké činnosti děti preferují v oblasti pohybové

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Míčové hry	3	37,5	4	40	2	16,7	5	41,7
Gymnastika	1	12,5	0	0	4	33,3	0	0
Atletika	1	12,5	1	10	2	16,7	2	16,7
Pohybové hry	1	12,5	2	20	3	25	1	8,3
Soutěže v družstvech	2	25	2	20	1	8,3	3	25
Jiné	0	0	0	0	0	0	1	8,3
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

Tabulka č. 6 Oblíbenost pohybových činností

Graf č. 4 Oblíbenost pohybových činností

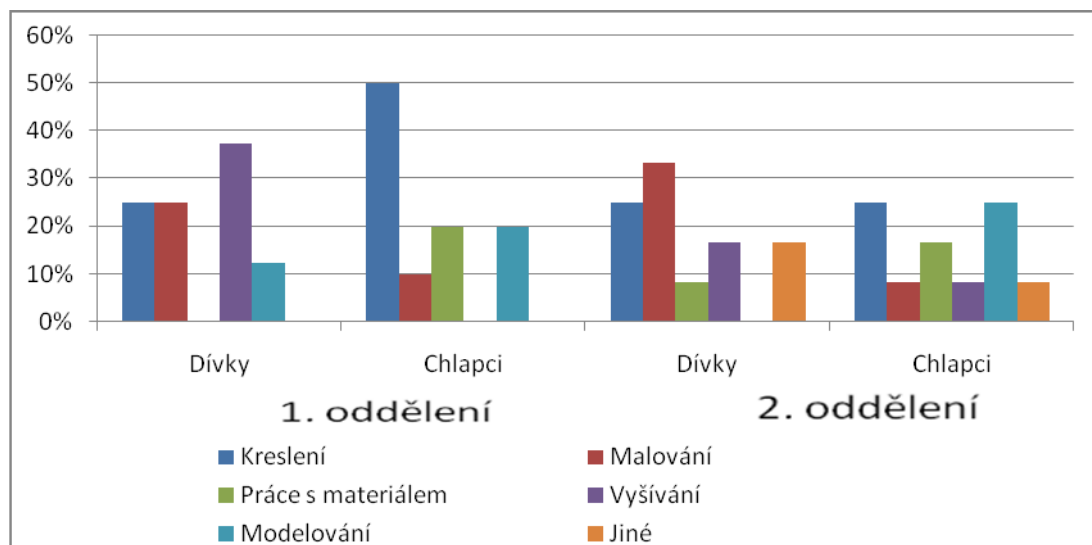
Na tuto otázku odpověděla většina dotázaných dětí, že jejich nejoblíbenější pohybovou činností jsou míčové hry. Děti dále uvedly, že je nejvíce baví vybíjená a fotbal. Pouze dívky

ze druhého oddělení uvedly, že jejich nejoblíbenější činností je gymnastika. Uvedly, že je nejvíce baví skok přes kozu a kotouly.

6.5.5 Jaké činnosti děti preferují v oblasti výtvarné a rukodělné

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Kreslení	2	25	5	50	3	25	3	25
Malování	2	25	1	10	4	33,3	1	8,3
Práce s materiálem	0	0	2	20	1	8,3	2	16,7
Vyšívání	3	37,5	0	0	2	16,7	1	8,3
Modelování	1	12,5	2	20	0	0	5	25
Jiné	0	0	0	0	2	16,7	0	8,3
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

Tabulka č. 7 Oblíbenost výtvarných a rukodělných činností

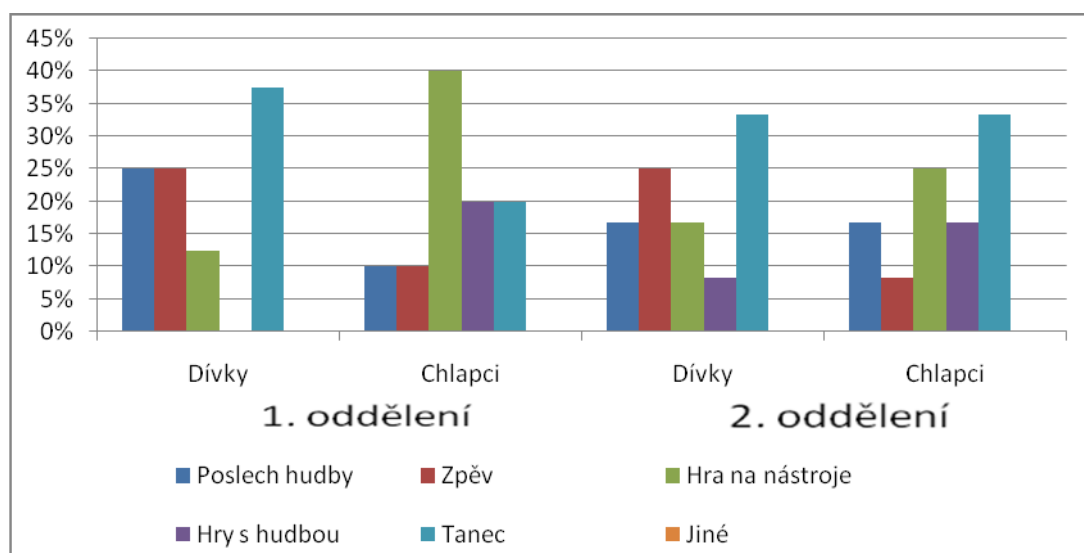
Graf č. 5 Oblíbenost výtvarných a rukodělných činností

V oblasti výtvarné a rukodělné dívky z prvního oddělení uvedly, že je nejvíce baví vyšívání a chlapce naopak kreslení. Malování převládá u dívek ve druhém oddělení a u chlapců to je modelování.

6.5.6 Jaké činnosti děti preferují v oblasti hudby a tance

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Poslech hudby	2	25	1	10	2	16,7	2	16,7
Zpěv	2	25	1	10	3	25	1	8,3
Hra na nástroje	1	12,5	4	40	2	16,7	3	25
Hry s hudbou	0	0	2	20	1	8,3	2	16,7
Tanec	3	37,5	2	20	4	33,3	4	33,3
Jiné	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

Tabulka č. 8 Oblíbenost hudebních činností a tance

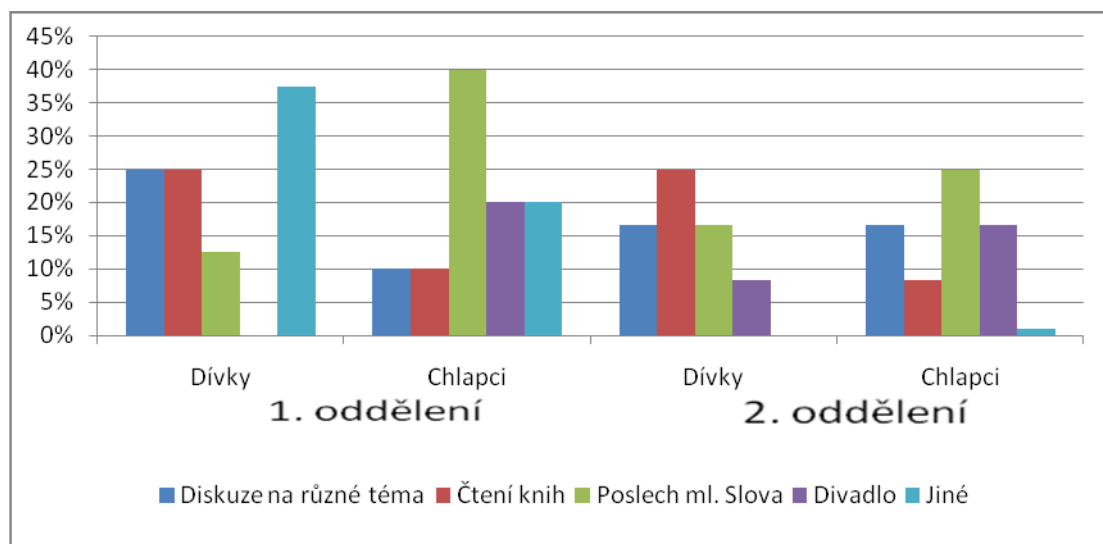
Graf č. 6 Oblíbenost hudebních činností a tance

V prvním oddělení nejraději dívky tančí, chlapci zase rádi hrají na různé hudební nástroje. U děvčat ve druhém oddělení je situace totožná s děvčaty z prvního oddělení. Chlapce z druhého oddělení také nejvíce baví tanec.

6.5.7 Jaké činnosti děti preferují v oblasti literárně – dramatické

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Diskuze na různé téma	2	25	1	10	2	16,7	2	16,7
Čtení knih	2	25	1	10	5	25	1	8,3
Poslech ml. Slova	1	12,5	4	40	2	16,7	3	25
Divadlo	0	0	2	20	1	8,3	2	16,7
Jiné	3	37,5	2	20	2	0	4	1
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

Tabulka č. 10 Oblíbenost literárně – dramatických činností

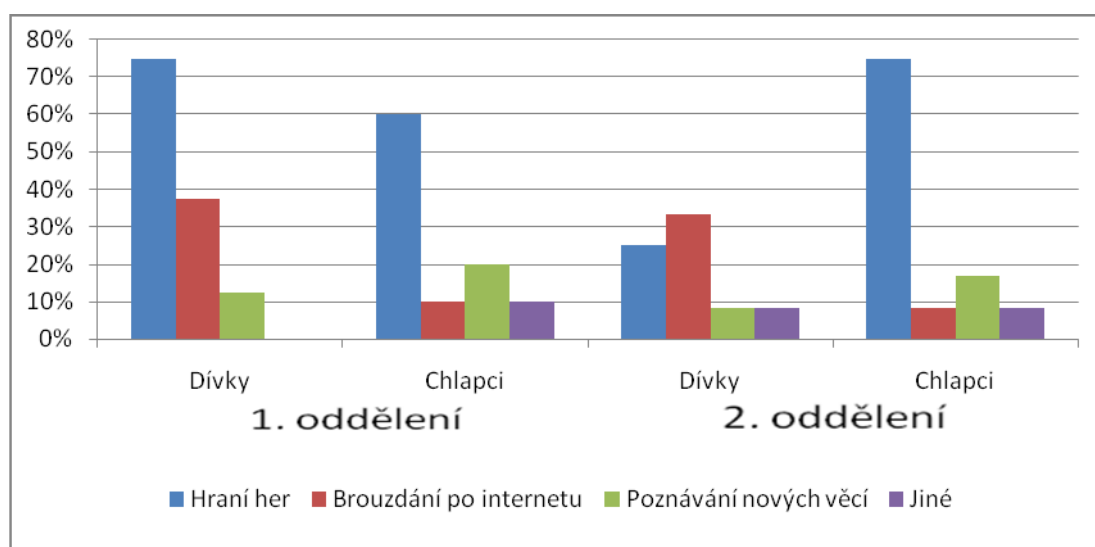
Graf č. 7 Oblíbenost literárně – dramatických činností

Nejčastější odpovědi u děvčat z prvního oddělení bylo, že preferují jiné činnosti ve školní družině, chlapci nejraději poslouchají z přehrávače mluvené slova. Dívky z druhého oddělení si nejraději čtou knihy a chlapci stejně jako v prvním oddělení poslouchají mluvené slovo.

6.5.8 Jaké činnosti děti preferují v oblasti výpočetní a technické

	1. oddělení				2. oddělení			
	Dívky		Chlapci		Dívky		Chlapci	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Hraní her	6	75	6	60	5	25	9	75
Brouzdání po internetu	3	37,5	1	10	4	33,3	1	8,3
Poznávání nových věcí	1	12,5	2	20	1	8,3	2	16,7
Jiné	0	0	1	10	1	8,3	0	8,3
Celkem	8	100	10	100	12	100	12	100

Tabulka č. 11 Oblíbenost výpočetní a technické činnosti

Graf č. 8 Oblíbenost výpočetní a technické činnosti

U všech dotazovaných respondentů byla odpověď jednoznačná. Děti nejraději ve školní družině hrají hry.

6.6 Shrnutí průzkumu

Cílem průzkumu bylo zmapovat, jaké činnosti ve školní družině preferují žáci mladšího školního věku a které je baví méně. Dále bylo zkoumáno, kolik mají děti ve školní družině kamarádů a jestli rádi navštěvují družinu.

Průzkum navazuje na teoretickou část a snaží se spojit teoretické poznatky s praxí. Průzkum byl prováděn v omezeném počtu respondentů, proto jej nemůžeme zevšeobecnit.

Prvními položkami byly otázky, jestli děti navštěvují rády školní družinu a kolik zde mají kamarádů. V drtivé většině jsou žáci ve školní družině spokojeni a rádi ji navštěvují. Při další otázce většina dětí odpověděla, že se kamarádí se třemi až pěti kamarády.

V další položce převládala u všech dívek obliba ve výtvarné činnosti, u všech chlapců naopak převládaly činnosti pohybové. Jako nejméně oblíbenou činnost označila všechna děvčata rukodělnou činnost. Chlapci mají nejméně oblíbenou činnost výtvarnou.

Při další otázce se kromě děvčat z 2. oddělení shodli všichni. Mezi jejich nejoblíbenější činnosti v oblasti pohybových činností jsou míčové hry. Uvedli také, že je nejvíce baví vybíjená, přehazovaná a basketbal. Děvčata z druhého oddělení preferují gymnastiku, zejména kotouly a hvězdice.

Ve výtvarné a rukodělné činnosti vede u děvčat vyšívání a malování. U chlapců je to v převážné většině kreslení. Další položkou byly hudební činnosti a tanec. Kromě chlapců ve druhém oddělení se všechny děti shodly na tom, že je nejvíce baví tanec. Nejvíce je baví tanec podle reprodukováné hudby, kterou pouští v hudebním přehrávači. Chlapci ve druhém oddělení naopak upřednostňují hru na hudební nástroje. Nejraději hrají na tamburínu, dřívka a činely.

Předposlední otázka bylo, co děti nejvíce baví v literárně – dramatických činnostech. Děvčata z prvního oddělení uvedli, že je baví jiné činnosti a to jsou různá říkadla, přesmyčky a hádanky. U děvčat z druhého oddělení převládalo čtení knih. Většina chlapců z obou oddělení se shodli na tom, že je nejvíce baví poslech příběhů a pohádek.

Poslední položkou byla výpočetní a technická činnost. Podle očekávání se všechny děti shodly na tom, že je nejvíce baví hraní her. Prozradily také, že ve školní družině mají pouze výukové hry, které je baví a mohou se při nich učit.

Závěr

Školní družina je nejrozšířenější zařízení pro výchovu mimo vyučování a zájmové vzdělávání v České republice. Děti zde tráví většinu času po vyučování. Některé děti mohou trávit ve školní družině až pět hodin, proto je důležité, aby zde děti měly tu nejlepší péči, příjemné prostředí a aby si zde nenásilnou formou osvojovaly různé dovednosti. Materiální vybavení družiny je také neméně důležité.

Důležitá je zde role vychovatele, který je samotný realizátor činností v družině. Měl by děti správně motivovat, zvládnout jejich chování, připravovat program a činnosti tak, aby byly pro děti atraktivní a všichni se jich zúčastnili. Umět vybrat činnost, která podnítl všechny děti je dnes velmi těžké, musíme znát zájem dětí a z tohoto zájmu vymyslet takovou činnost, aby byla pro děti bezpečná, přínosná a hlavně zábavná. I když se nám nepodaří postihnout oblast zájmu všech dětí, musíme dbát na to, abychom střídáním různých činností zapojili průběžně všechny děti a žádné neopomenuli. Je proto nezbytné, aby měl vychovatel dostatečné, kvalifikované vzdělání, měl snahu na sobě pracovat, dále se vzdělávat. Spolupráce vychovatele s rodiči je nedílnou součástí výchovného procesu. Rodiče mohou své děti poznat i z jiného úhlu pohledu než který mají doma. Pro samotné dítě je velký skok přejít z mateřské školy do školního prostředí, kde ve vyučování musí být stále pozorný a aktivní, proto by školní družina měla nabízet žákům i takové činnosti, které vycházejí z jejich potřeb. Z vlastní zkušenosti vím, že jedním z nejdůležitějších faktorů pro práci s dětmi je komunikace. Dítě musí mít ve vychovateli důvěru, oporu a také autoritu. Bez toho samotná práce postrádá jakýkoliv smysl.

V praktické části jsem si ověřil, že výsledky průzkumu se částečně kryjí s teoretickými poznatky, kterými se tato práce zabývá. Z průzkumu bylo patrné, že děti jsou rádi za každou novou činnost, za jakýkoliv čas, který jim někdo věnuje.

Děti jsou naše budoucnost, proto bychom jim měly dát tu nejlepší péči a výchovu. Práce s dětmi je určité poslání, které bychom měli vykonávat podle kvalitně, poctivě a s láskou.

Použitá literatura

ČÍŽKOVÁ, J. a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, v Olomouci, 2000. ISBN 80-244-0629-2.

HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J. A KOL. *Školní družina*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-268-3.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času – současné trendy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 97-880-736- 747-31.

HOFBAUER. B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80- 7178-927-5.

PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

MALACH, J. *Teorie a metodika výchovy*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2004 ISBN 80- 7042-374-9.

JŮVA, V. *Úvod do pedagogiky*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-855931-06-0.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

VORLÍČEK, CH. *Úvod do pedagogiky*. Jinočany: H&H, 2000. ISBN 80-86022-79-X.

VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*, 1. vyd. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-86384- 00-4.

ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova, ISBN 80- 7066- 534-3.

VÁGNEROVÁ, M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha: Karolinum, 2001, ISBN 80- 246- 0181- 8.

Internetové zdroje:

<http://www.msmt.cz>

Seznam příloh

Příloha č. 1. Strukturovaný rozhovor pro žáky

Příloha č. 2. Fotodokumentace činností ve školní družině

Strukturovaný rozhovor

1. Navštěvuješ rád školní družinu a kolik máš zde kamarádů?

2. Jaká činnost tě ve školní družině baví nejvíce a které nejméně?

a) pohybová b) výtvarná c) rukodělná d) literární a dramatická e) hudební f) přírodovědná

3. Jakou pohybovou činnost máš nejraději?

a) míčové hry b) gymnastika c) atletika d) pohybové hry e) soutěže v družstvech f) jiné

4. Jakou výtvarnou či rukodělnou činnost máš nejraději?

a) kreslení b) malování c) práce s materiálem d) vyšívání e) modelování f) jiné

5) Jakou hudební činnost máš nejraději?

a) poslech hudby b) zpěv c) hra na hudební nástroj d) hry s hudbou e) tanec f) jiné

6. Jakou literárně dramatickou činnost máš nejraději?

a) diskuze na různé téma b) čtení knih c) poslech mluveného slova d) divadlo e) jiné

7. Jakou činnost v oblasti výpočetně technické máš rád?

a) hraní her b) brouzdání po internetu c) poznávání nových věcí d) jiné

Fotodokumentace

Obrázek č. 1 Pohybové činnosti

Obrázek č. 2 Rukodělné činnost

Obrázek č. 3 Přírodovědná a zájmová činnost

Obrázek č. 4 Výtvarná činnost

ANOTACE

Jméno a příjmení	Marek Šón
Katedra	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce	Mgr. Pavla Vyhnálková, Ph.D.
Rok obhajoby	2013

Název práce	Činnosti ve školní družině
Název v angličtině	Activities in the after-school club
Anotace práce	Bakalářská práce se věnuje školní družině. Teoretická část pojednává o školní družině, volném čase, činnostech školní družiny, vychovateli a o žákovi mladšího školního věku. Praktická část realizovaná formou strukturovaného rozhovoru mapuje činnost školní družiny.
Klíčová slova	Dítě mladšího školního věku, volný čas, školní družina, zájmová činnost
Anotace v angličtině	The bachelor thesis deals with school club. The theoretical part refers to school club, free time, activities in the after – school club, tutor and primary school age child. The practical part realized in the form of a structured interview surveys business school clubs.
Klíčová slova v angličtině	Primary school age child, leisure time, after school youth center, activity of interest
Přílohy vázané v práci	Strukturovaný rozhovor, fotodokumentace
Rozsah práce	39
Jazyk práce	Český